

Rimgaudas Virgilijus
Kazakevičius

**Nobelio
fiziologijos
ir medicinos
premijos
laureatai**

Mokslo ir enciklopedijų
leidybos centras
Vilnius, 2020

Turinys

Įžanga / 7

Alfredas Bernhardas Nobelis (1833–1896) / 8

Gyvenimo etapai / 16

Mintys apie karą ir taiką / 18

Domėjimasis fiziologija ir medicina / 21

**1901–2019 metų Nobelio fiziologijos ir
medicinos premijos laureatai / 22**

Su Lietuva susiję Nobelio premijos laureatai / 24

**Nobelio fiziologijos ir medicinos premijos
laureatai ir jų darbai / 27**

Prieštaringai paskirtos Nobelio premijos / 424

Nobelio premijų laureatai pagal atradimų sritis / 430

Literatūra / 443

Asmenų rodyklė / 445

Ižanga

Kasmet gruodžio 10-ąją, Alfredo Nobelio mirties dieną, stebint daugiau nei tūkstančiui rinktinių svečių, Stokholmo koncertų salėje Švedijos karalius įteikia Nobelio premijas už reikšmingiausius atradimus fizikos, chemijos, fiziologijos ir medicinos bei ekonomikos srityse, taip pat Nobelio literatūros premiją, o tą pačią dieną Osle, Norvegijoje, už ypač svarbią visuomeninę veiklą yra įteikiama Nobelio taikos premija.

Nobelio premijos laureatų atradimų reikšmę mūsų kasdieniam gyvenimui atspindi litvakų kilmės amerikiečių fiziko, 1996 metų Nobelio fizikos premijos laureato, Davido Morriso Lee mintys, pasakytos premijos įteikimo metu: „Mes gyvename amžiuje, kai visi džiaugiamės mokslo ir technologijų nauda. Mes nesąmoningai įjungiamo televizorius ir kompiuterius, užmiršdami apie jų viduje glūdinčią sudėtingą elektroniką... Mes naudojames medicinos mokslo laimėjimais, sukurtais DNR atradimo, rentgeno spindulių ir magnetinio rezonanso pagrindu. Visi šie ir kiti esminiai modernaus gyvenimo elementai kurti naudojant atradimus, įvertintus Nobelio premija. Fundamentiniai mokslai suteikia ilgalaikę naudą mums ir mūsų gležnai planetai, todėl turėtų būti puoselėjami visame pasaulyje...“

Šioje knygoje pateikiama Alfredo Nobelio biografija, pagrindiniai gyvenimo etapai, atskleidžiama jo mokslinė veikla, atradimai, patentai. Paliesta ir įvairiapusiška Alfredo Nobelio asmenybė. Jis domėjosi ne tik chemija, bet ir medicina, literatūra, filosofija bei visuomeniniu gyvenimu. Aprašytas žymusis testamentas, kuriame jis įpareigojo iš savo sukaupto kapitalo sudaryti fondą Nobelio premijoms skirti.

Knygoje chronologiškai pateikiami 1901–2019 m. Nobelio fiziologijos ir medicinos premijų laureatai, jų biografijos, tiriamų medicinos sričių būklė, atradimai, už kuriuos jiems buvo suteikta Nobelio premija, mokslininkų ryšiai su panašius tyrimus atliekančiomis pasaulio laboratorijomis, paminėti laureatų asmeninio gyvenimo įvykiai, pomėgiai, apdovanojimai.

Neužmiršta aptarti ir prieštaragai paskirtos Nobelio fiziologijos ir medicinos premijos, kai buvo apeiti mokslininkai, įnešę nemažesnį indėlį į susijusių su atradimais problemų sprendimus negu patys premiją gavusieji laureatai. Beje, vėliau paaiškėjo, kad kai kurių premijas gavusių mokslininkų tyrimų rezultatų interpretacijos buvo klaidingos.

Knygos pabaigoje visos Nobelio fiziologijos ir medicinos premijos suskirstytos pagal atskiras fiziologijos ir medicinos sritis.